

Reflexiók az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program és az Európai Mezőgazdasági- és Vidékfejlesztési Alap keretében elnyert források felhasználásáról az Ibrány-Nagyhalászi kistérségben

Nagy Csilla

Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma
Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Földhasznosítási, Műszaki és Területfejlesztési Intézet, Debrecen
csillanagy@agr.unideb.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Európai Unióhoz való csatlakozás Magyarország életében komolyabb változásokat hozott. A vidék fejlesztésére szolgáló támogatások javarészt pályázati úton érhetők el. Ez különösen nagy feladatot jelentett a hátrányos helyzetű kistérségeknek. A tanulmányom során bemutattam az Ibrány-Nagyhalászi hátrányos helyzetű kistérséget, és megvizsgáltam, hogy a 2004–2006 közötti Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program keretében milyen intézkedési címekre, kik és hányan kaptak támogatást projektjük megvalósítására. Ugyanezeket a paramétereket néztem meg az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 3. tengelyében szereplő pályázati kiírásokra, majd összehasonlítottam a két program eredményességét. Megállapítható, hogy az AVOP tapasztalataira alapozva nagyobb volt a pályázási kedv a kistérségben, a projektek színvonala is emelkedett, a pályázók száma is növekvő tendenciát mutatott. Azonban még nem teljesen elégti ki a kistérség által tervezett fejlesztéseket, mert hiányzik a szakértői hozzáértés, az összefogás, kevés a motiváció és nem teljesen használják ki a térség adottságait. A jövőre nézve még átfoghatóbb, megvalósíthatóbb projektek születhetnének ez által.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, kistérség, pályázat, AVOP, EMVA

SUMMARY

Hungary's accession to the European Union caused major changes in the country's life. Rural development subsidies can be received through extensive application mechanisms. This is particularly challenging for lagging micro-regions. My study presents the lagging micro-region of Ibrány-Nagyhalász, focusing on what types of organizations and upon what grounds received subsidies in the framework of the Agriculture and Rural Development Operational Programme 2004–2006 (AVOP). I focus on the same parameters when examining the measures in the third axis of the New Hungary Rural Development Programme 2007–2013 (ÚMVP), followed by a comparison between the two programmes' effectiveness. I conclude that due to the experience collected throughout the period of AVOP, both the number and the quality of applications have risen from the year 2007. Still, due to the lack of competence, cooperation and motivation, the region's planned improvements are not yet fully met and the capabilities of the region are not yet fully exploited. For the future, even more complex and more feasible projects are needed.

Key words: rural development, micro-region, application for funds, AVOP, EAFRD

BEVEZETÉS

Az Európai Unióhoz való csatlakozás után Magyarországnak szembe kellett néznie az Unió alkotta elvárásokkal. Ennek köszönhető, hogy még jobban megnőtt a vidékfejlesztés szerepe, a vidék jelentősége, a hátrányos helyzet mérséklése. Már a 2004–2006-os időszakban lehetősége nyílt az embereknek az EU-s támogatások lehívására, tapasztalatszerzésre. A 2007-től 2013-ig tartó periódusban pedig már meg tudjuk vizsgálni, hogyan tudunk megfelelni az elvárásoknak, hogyan változott a vidék fejlettsége.

A TANULMÁNY CÉLKITŰZÉSEI

A tanulmány terjedelmi korlátok miatt egy hátrányos helyzetű kistérség példáján kívánom bemutatni, hogy melyek voltak az EU csatlakozás utáni jelentős projektek és mennyivel változott meg a számuk, a pályázók köre a hétéves ciklus kezdetétől napjainkkal bezáróan. Munkám során az Agrár- és Vidékfejlesztési Program (AVOP) és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) 3. tengelyében meghirdetett vidékfejlesztési intézkedéseket néztem, amelyek a pályázatain keresztül támogatást nyert a kistérség, és annak fejlődését szolgálta. Arra voltam kíváncsi, hogy az új program mennyire volt népszerű és érthetőbb a pályázók körében. Mivel Szabolcs- Szatmár- Bereg megyében, az Ibrány- Nagyhalászi Kistérségben élek, egy hátrányos helyzetű kistérségben, részben rám is tartozik a térségünk sorsa, azoknak a települések a helyzete, ahol felnőttem. Tudom, hogy a kistérségeknek nagy problémát jelent a támogatási összegek elnyerése, a fejleszteni kívánt projektjük megvalósítása, így nem volt kérdéses, hogy erről írjam meg a tanulmányomat.

VIDÉK, VIDÉKFEJLESZTÉS ÉS REGIONÁLIS POLITIKA

Amikor vidékfejlesztésről beszélünk, mindenekelőtt azt célszerű tisztázni, mit is értünk az alatt a szó alatt, hogy vidék. A szó definiálása nem egyszerű, hiszen nagyon tág fogalom és mindenkinek mást jelent. Az Európai Unióban 1995 óta több olyan dokumentum próbálta megfogalmazni a vidék fogalmát. Ezek közül kiemelendők a Vidéki Térségek Európai Kartája (1995), a Cork-i Nyilatkozat (1996), a Rurális Térségek Európai Kartája (1998) és az 1999 májusában elfogadott Agenda 2000 dokumentumok. A Közös Agrárpolitikával kapcsolatos dokumentumok szerint az EU-ban vidékiségek értéket 100 fő/km² határánál állapították meg, Magyarországon pedig megoldásként 120 fő/km²-t tartanak indokoltnak, mert ez jobban illeszkedik az átlagos magyar népsűrűséghez és a sajátos településszerkezethez, mint az OECD által javasolt 150 fő/km² érték (Bainé, 2005). A vidékfejlesztési források elérésének alapfeltétele, hogy a vidéki térségekben hasznosuljanak, ezért a koncentráció elvét érvényesítve e források a 120 fő/km² népsűrűséget nem meghaladó, illetve a 10 000 fő alatti lakosú települések területén megvalósuló fejlesztésekhez, tevékenységekhez vehetők igénybe (Mohácsy, 2003.)

A hazai gyakorlatban is több vidék definíció látott már napvilágot. Font (1999) szerint a vidék nem más, mint egy sajátos életforma, ami emberiség gyökere, ahonnan eredünk, ahonnan elindult a fejlődés, és amivel baj van. A vidék felfogható úgy is, hogy ahol az ember és a természet képes még harmonikusan együtt élni, míg a város már a civilizációs, urbanizációs fejlődés eredménye. A vidék nem egy számszerűsíthető fogalom, hanem az életminőség sajátos formája. A vidéket nem lehet létrehozni, az magától van! Attól, hogy élni hagyjuk, és nem kívülről mondjuk meg, hogy mit lehet és mit nem lehet vele tenni. A magyar nyelvben a vidék szónak sok árnyalati és tartalmi jelentését figyelhetjük meg. A vidék és vidékiség kifejezés akár összetett társadalmi, gazdasági, kulturális és területi fogalmat takar, amelyek kiegészülnek többek között földrajzi, nyelvi, néprajzi, kulturális, érzelmi, esztétikai jelentéstartalommal is. Ha földrajzi értelemben nézzük, egyértelműen azt mondjuk, hogy minden annak minősíthető, ami nem város; társadalmi értelemben általában a falusi, illetve nem városi társadalomra gondolunk; gazdasági értelemben főként a mezőgazdaság és a helyi ipar, a kézművesség és a kiskereskedelem tartozhat hozzá.

Az EU egységes vidékfejlesztési politikájának alapjait az 1257/199 ET. k. Európai Tanácsi Rendelet (Net1) fogalmazta meg az elmúlt programozási időszakokra. A vidékfejlesztés alapvető programjait a SAPARD előcsatlakozási program tartalmazta. A SAPARD, 2004–2006 között az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) és a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NFT) volt az, amelyek megtétele szerint nagyobb hatásúak voltak a vidék fejlesztésére, illetve az utóbbi két programnak volt, illetve lehetett nagyobb hatása a magyar vidék helyzetének javítására. Ezekben jelentek meg azok a prioritások, intézkedések, amelyek vidékfejlesztéssel foglalkoztak és vitték tovább és építették be a hazai agrártámogatási rendszer elemeit, számolt az előcsatlakozási programok adta lehetőségekkel is. 2007–2013-as időszakban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot (ÚMVP) pedig már ezek tapasztalataira alapozva készítették el, melynek vidékfejlesztési programjait a 3. tengely tartalmazza. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program, mely az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott vidékfejlesztési támogatásokról szóló 1698/2005 /EK Tanácsi Rendelet 15. § (1) bekezdése alapján készült, s melyet Magyarország a Kormány jóváhagyását követően hivatalosan benyújtott az Európai Bizottság részére.

A regionális politika legfontosabb célja, hogy valamennyi régióban méltányos szintű átlagos életszínvonalat, jövedelmet biztosítson az ott élőknek. A gazdasági, társadalmi különbségek, a földrajzi elhelyezkedés, a természeti erőforrásokban való ellátottság különbözősége miatt, ami a vidékfejlesztés háttéré is, az Európai Uniónak egy közös közigazgatási rendszert kellett létrehoznia, amely mérhetővé, összehasonlíthatóvá és kezelhetővé tette az európai régiókat. A támogatási jogosultságok meghatározása többek között szükségessé tette az egységes statisztikai rendszer alkalmazását. Ez a Területi Statisztikai Egységek Nomenklatúráján, az ún. NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) rendszeren alapul. Az Unióban a NUTS 4. szint felel meg a kialakítandó magyar kistérségi rendszernek, amely nem minden tagországban létezik. Végül a NUTS 5. a települések szintje, amely minden tagállamban megegyezik (Horváth, 2001).

AZ IBRÁNY-NAGYHALÁSZI KISTÉRSÉG RÖVID BEMUTATÁSA

A fentieket szem előtt tartva a kistérségben való gondolkodás előtérbe kerülésének egyik fő oka uniós csatlakozásunkkal függ össze, mely megerősítette a régiók létrehozásának szándékát. A csatlakozás kiemelt jelentőséget tulajdonít a kistérségi együttműködésnek, az intézményrendszer korszerűsítésének, a források közösségi követelményekkel is szinkronban álló hasznosításának. A meglévő problémák megoldásának kulcsa lehet a kistérség intézményesítése, amely alkalmas arra, hogy közszolgáltatások ellátását térségi szinten biztosítsa, a területfejlesztés és az államigazgatás feladatainak összehangolásához pedig egyfajta keretet adjon.

Az Ibrány- Nagyhalászi Kistérséget röviden, vidékfejlesztési szempontból a Közép- Szabolcsi Többcélú Kistérségi Társulás Területfejlesztési Konceptiója (2009) által, továbbá az itt működő Közép- Nyírségért és Rétközért Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesületének és a Tiszatér Leader Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája (2009) alapján mutatom be a KSH adatok felhasználásával. A fent említett kistérségi fogalom még tisztázatlan és újszerűsége miatt nincsenek megfelelő szakirodalmi kiadások, amelyek a kistérségek részletes bemutatásával foglalkoznak.

A 311/2007. (XI.17.) Kormányrendelet alapján a leghátrányosabb helyzetű kistérségek közé tartozik az Ibrány- Nagyhalászi kistérség. Az Észak- Alföldi régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északi részén, a Felső-Tisza vidékén, a Rétközi tájkörzet nyugati részén fekszik. A szomszédos Borsod-Abaúj-Zemplén megyétől természetes határ, a Tisza folyó választja el. A megyeszékhelytől való távolság 10–30 km-en belülre esik és tizenhét települést foglal magába. Területe 521 km², a megye 8,7%-át teszi ki. Az Ibrány-Nagyhalászi kistérség kiválva a Nyíregyházi kistérségből, 2004-ben jött létre a következő tizenhét település részvételével: tizenhárom község (Balsa, Beszterec, Buj, Gávavencsellő, Gégény, Kék, Nyírbogdány, Paszab, Székely, Tiszabercel, Tiszarád, Tiszatelek, Vasmegyer) és négy város (Demecser, Ibrány, Kemece és Nagyhalász. Székhelytelepülése Ibrány. A kistérségi központ szerep Ibrány és Nagyhalász duális munkamegosztásán alapul. Nyíregyháza körül fokozatosan egy agglomerálódó térség alakult ki az elmúlt években, amely kezdetben a megyeszékhelyből kitelepülő lakosság, a későbbiekben pedig a gazdasági tevékenységek elsődleges célterületévé vált – ennek az agglomerálódó térségnek a része a kistérség nyolc települése.

A kistérség gazdasági problémái közé sorolhatjuk, hogy a mezőgazdaságban magas az elaprózott, versenyképtelen gazdaságok száma. Hiányos a helyi termékek feldolgozására épülő ipari kapacitás. Fejletlenek az üzleti szolgáltatások (a városokban kevésbé). Az ezer főre jutó vállalkozások száma az országos és a megyei átlagtól is alacsonyabb. A működő vállalkozások tökeszegények, versenyképességük is gyenge, több mint háromnegyede tökeszegény egyéni (kényszer) vállalkozó, ellátási területük településszintű. Alacsony a vállalkozói kedv és vállalkozói aktivitás, a nagy foglalkoztatók hiányoznak a térségből. A nem megfelelő állapotú turisztikai infrastruktúra hátráltatja az idegenforgalom fellendülését. A népesség lakosságszáma fogyó tendenciát mutat, csökkenését a szelektív elvándorlás is előidézti. A jövedelmi helyzet és a gazdasági aktivitás szintje nem megfelelő. A lakosság iskolázottsága az országos szintnél alacsonyabb és magas a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya. Az önkormányzat által nyújtott, rászorultságtól függ (pénzbeli és természetbeni) támogatási esetek száma magas, így kevesebb összeg marad a fejlesztésekre. A térséget jelentős mértékű munkanélküliség sújtja, az álláskeresőket szintén kedvezőtlen. A képzettség, szakképzettség pedig nincs összhangban a piaci követelményekkel, igényekkel.

AZ AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM EREDMÉNYEI

Munkám során először megvizsgáltam, hogy az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) vidékfejlesztésre vonatkozó intézkedései közül a pályázás teljes időszakában hány darab pályázatot adtak be és ezek közül hányat fogadott el az Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal. Vidékfejlesztéssel kapcsolatos pályázatok benyújtására az AVOP 3. prioritása kínált lehetőségeket. Az MVH adatbázisából kigyűjtöttem az erre vonatkozó adatokat, így összesen a 3 év alatt az Ibrány- Nagyhalászi Kistérségben 15 db sikeres pályázati ötlet valósult meg. A következő alintézkedésekre lehetett támogatást igényelni:

- 3.1. vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése,
- 3.2 a mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése,
- 3.4.1. falufejlesztés, - megújítás a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése (AVOP, 2004–2006).

A közreadott adatok alapján tapasztalhatjuk, hogy a 17 településből 11 településen sikerült valamilyen projektet megvalósítani. A 3.1. vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése alintézkedésben nyolc db településen valósulhatott meg AVOP projekt. Ebben az intézkedésben a legaktívabb település Paszab volt, ahol három db beruházás nyert támogatást. Balsán, Gávavencsellőn, Nyírbogdány és Tiszabercel egy-egy db megvalósuló projektet tudhat magáénak ebben az intézkedésben. A 3.2. a mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése elnevezésű alintézkedésben hét db pályázati támogatás született az MVH által. Demecser és Gégény két- két projektötlet támogatását kapta meg, míg Kemece, Kék, Tiszatelek és Vasmegyer egy- egy beruházással büszkélkedhet. A 3.4.1. falufejlesztés, -megújítás a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzésére szolgáló alintézkedésben sajnos egyik település pályázata sem volt támogatásban részesíthető az AVOP keretében.

Összességében elmondható, hogy a AVOP Vidékfejlesztési intézkedéseinek megpályázásában és projektjeinek megvalósításában Paszab község volt a rangadó három db beruházással, míg Demecserben és Gégényben két- két fejlesztési ötlet valósult meg. Nyolc településen, Balsán, Gávavencsellőn, Kemeccsén, Kéken, Nyírbogdányban, Tiszateleken, Tiszabercelen és Vasmegyerben egy-egy támogatható projektet ítélt meg az MVH.

A 3.1. vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése alintézkedésre vetítve elmondható, hogy a pályázók Balsán, Gávavencsellőn, Nyírbogdányban és Tiszabercelen falusi szálláshelyeket kívántak megvalósítani, illetve egy horgásztanya kialakításához igényeltek támogatást. Ez négy db településen valósult meg és működik azóta is. A 3.2. a mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése alintézkedésben feltűnően sok belvízcsatorna felújítás és rekonstrukció történt. Ez Demecser, Gégény, Kemece, Kék, Tiszatelek és Vasmegyer településeken történt meg. Ezen kívül Gégényben egy víztározó létesítésére ítélték támogatást társulási formában. Paszab községben magánszemélyek bodza és köszméte ültetvények telepítésére igényeltek és kaptak támogatást.

AZ ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM EREDMÉNYEI

Az ÚMVP 3. tengelye A vidéki foglalkoztatás bővítése, a tevékenységek diverzifikálása, ez a következő alintézkedésekből áll, amire benyújthatják a pályázók támogatási kérelmeiket:

- 311. nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás,
- 312. mikrovállalkozások létrehozásához és fejlesztéséhez nyújtandó támogatás,
- 313. turisztikai tevékenységek ösztönzésének támogatása,
- 323. vidéki örökség megőrzéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatás (EMVA 2007–2013).

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA) egy szerteágazó támogatási rendszer, a gazdaság szereplői közül szinte mindenki találhat számára kedvező támogatási lehetőséget. A kérelmek benyújtására nyitva álló időszak nem lehet rövidebb 30 napnál. A benyújtási időszak meghirdetését legkésőbb 1 hónappal a benyújtási időszak nyitó napját megelőzően kell kiadni. A III. tengelyes nem horizontális jogcímekre benyújtott kérelmek benyújtásának, kezelésének folyamatában megjelenik a Helyi Vidékfejlesztési Közösség, azaz Helyi Akciócsoport (HACS) fogalma. A kérelmeket az MVH és a HACS-ok pontozással bírálják el.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz 33 db támogatási kérelmet nyújtottak be vidéki örökség megőrzése, falumegújítás, turisztikai tevékenység és mikrovállalkozások létrehozása jogcímekre az Ibrány-Nagyhalászi Kistérségben az 2008. októbertől januárig tartó időszakban 2009. január 12-vel bezárólag. Vidéki örökség megőrzésére nyolc db támogatási kérelem érkezett. Falumegújítás és –fejlesztés jogcímre tíz db támogatási kérelmet fogadott az MVH. Turisztikai tevékenységek ösztönzésére kilenc db kérelmet adtak be. A Mikrovállalkozások létrehozása, fejlesztése jogcímre hat db kérelmet nyújtottak be a pályázók. A támogatási kérelmek kistérségi bontásban a következők: Ibrány – Nagyhalászi kistérségből 24 db, a Tiszavasvári kistérségből kilenc db kérelmet nyújtottak be az arra jogosultak. Támogatásban azonban csak 23 pályázó részesült a Kistérségben. A 33 db kérelemből 23 db-ot ítelt az MVH és a HACS megfelelőnek. Alintézkedésenként a 311. Nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás jogcímre nem volt megfelelő pályázati kérelem, amely támogatást kapott volna a Kistérségben. A 312. Mikrovállalkozások létrehozásához és fejlesztéséhez nyújtandó támogatás igénylésére tizenegy db értékelhető pályázatot fogadtak el, míg a 313. Turisztikai tevékenységek ösztönzésének támogatása alintézkedésben nyolc db kérelem nyert támogatást. A 323. Vidéki örökség megőrzéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatásra pedig négy db kérelem kapott annyi pontot, hogy támogatásban részesüljön.

Településeként lebontva a tizenhét db községből és városból álló Kistérségben tíz településen valósulhat meg az elkövetkezendő években vidékfejlesztési intézkedés keretében valamilyen projekt. A legtöbb fejlesztési projekt Nyírbogdányban lesz megvalósítva, ahol öt db kérelmet találtak megvalósításra alkalmasnak. Demecserben négy megfelelő pályázat alapján kapnak a kérelmezők támogatást. Bujon, Gávavencsellőn három db projekt fog várhatóan megvalósulni. Paszabon és Székelyen pedig két-két db. Gégényben, Kéken, Tiszarádon és Tiszatelken is egy-egy kérelem volt a kritériumoknak megfelelő és támogatható.

A projektek neveit vizsgálva jogcímenként, amelyek a Kistérségben támogatásban részesültek, azt figyelhetjük meg, hogy a 312. Mikrovállalkozások létrehozásához és fejlesztéséhez nyújtandó támogatás elnevezésű alintézkedésben a húsbolt, asztalosműhely építését, egy kézi autóműhely építését, komposzt előállítását, gépbeszerzést, egy faipari műhely felújítását illetve felszereltségét szeretnék fejleszteni Buj, Demecser, Gávavencsellő és Nyírbogdány településén. Ez mind azért lényeges, mert a megélhetést biztosítja. A projektek mind jövedelemszerzés szempontjából fontosak az érintetteknek. A 313. Turisztikai tevékenységek ösztönzésének támogatása alintézkedésben a településeket szeretnének valamilyen felújítást, vagy egy új létesítmény beruházását. Ezek parkok kialakítását, a faluközpont szebbé tételét szorgalmazzák, amelyek turisztika szempontból hasznosak a falvak életében. A támogatás révén fog megszépülni Buj, Gávavencsellő, Nyírbogdány, Székely és Tiszatelek. Paszabon a szöttek házat alakítanak ki, míg Gégényben a temető környékét varázsolják szebbé. A 323. Vidéki örökség megőrzéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatás révén templomok renoválása, felújítása fog megvalósulni az elkövetkezendő években. Úgy Bujon, Gávavencsellőn, Kéken, Paszabon és Tiszarádon hamarosan új külsővel várja a község templomba a hívőket.

Összehasonlítva az AVOP és EMVA vidékfejlesztési intézkedéseiben pályázókat, megfigyelhető, hogy míg az AVOP-ban tizenöt db pályázat kapott támogatást és valósult meg, addig az EMVA-ban már 23 db kérelem részesül támogatásban az Ibrány- Nagyhalászi Kistérségben. A természetes személyek száma (hét) és a települések száma (öt) megegyezik a két Vidékfejlesztési Programban. Azonban míg az AVOP-ban Paszabon három személy kapott támogatást, addig az EMVA-ban nem nyújtottak be vagy nem volt értékelhető kérelem. Az AVOP-ban Balsán és Tiszabercelen is nyertek pályázatukkal az illetők, addig az EMVA-ban nem mondható el ez. Viszont Nyírbogdányban egyről kettőre nőtt a nyertes kérelmek száma az EMVA-ban és Bujon illetve Székelyben is kaptak egy-egy kérelem keretében támogatásra jogosultságot. Demecserben pedig két személy is kap projektjének megvalósítására támogatást.

Önkormányzatok esetében az AVOP esetében egy db részesült támogatásban, azaz csak Demecser, addig az EMVA-ban megnőtt a számuk, hat település (Buj, Gávavencsellő, Nyírbogdány, Paszab, Székely és Tiszatelek) önkormányzatának ítéltek támogatásra jogosultságot. Társulás és KFT-k esetében kis visszaesés tapasztalható, de ez az EMVA-ban az alintézkedések szétbontásának is köszönhető. Hét db társulás és KFT pályázat nyert az AVOP-ban, amely hat településen (Demecser, Gégény, Kemecse, Kék, Tiszatelek és Vasmegyer) jelentett

fejlesztést. Az EMVA-ban négy db KFT és BT néven feltüntetett vállalkozás kapott támogatási jogosultságot, amely két-két db települést érint, Demecsert és Nyírbogdányt. Az EMVA-ban az egyházakat és alapítványokat külön értékeltem. Összesen öt egyházközösség pályázati kérelme volt elfogadható, amely öt különböző települést érint. Ezek: Balsa, Buj, Gávavencsellő, Paszab és Tiszarád települések.

KÖVETKEZTETÉSEK

Megállapítható, hogy az EMVA jogcímei igazodnak a helyi igényekhez és problémákhoz, és sokkal nyitottabbak, nagy lehetőségeket kínálnak az AVOP-tól. Ez pályázási szám és a támogatott projektek száma is mutatja. Ebből következik, hogy a pályázási rendszer már kiszámíthatóbb, logikusabb felépítésű. A kérelemkezelési rendszer egyszerűsödött a korábbiakhoz képest. A többcélú társulás megerősödik, egyre több feladatot vállal magára. Projektgyűjtési, pályázatírási tevékenységének hatékonysága, a programok fenntarthatósága javul, ezek azonban inkább a többcélú feladatokat érintik és nem az integrált program megvalósítására fókuszálnak. A turisztika frekvenciáltabb megjelenését tapasztalhatjuk a pályázók körében. A programnak azon túl, hogy a térségben élő, dolgozó, tanuló, ide látogató és befektetni szándékozó személyeknek, szervezeteknek kíván hosszú távú iránymutatást adni, továbbá célja, hogy a megfogalmazott intézkedések országos szintre emelkedjenek. A Kistérségben élők igyekeznek kihasználni belső adottságokat, és kistérségi szinten tapasztalható az a törekvés, hogy a megszokott, ún. „általános fejlesztés” helyett, bizonyos települések egy-egy funkcióknak lennének a központjai.

Az Ibrány- Nagyhalászi Kistérségben működnek többek között önkormányzati társulások, terület- és vidékfejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek. Fontos lenne még jobban ösztönözni őket a Helyi Vidékfejlesztési Iroda által, hogy e sikerekre alapozva mondják el ötleteiket, működjenek együtt, keressenek lehetőségeket. A tőke nagysága mindenkinél nagy problémát jelent, amit orvosolni lehetne akár külföldi partnerkapcsolatok által is. Be kell mutatni a helyi közönségnek azokat a mintákat, sikertörténeteket, amelyekkel motiválni tudják a magán- és civilszférát és meg tudják győzni az önkormányzatokat, egyházakat a biztosabb, jobb fellendülés érdekében. A házak felépítését is az alapok megszilárdításával kezdik, aztán jön csak létre az épület maga, amelyet a későbbiekben több célból is ki tudnak használni és élvezni tudják a befektetett anyagiakat, az álmuk megvalósítását. Ezt kell megértetni az emberekkel!

Fontos az is, hogy a bürokrácia ne nyomja el a világosan, jól megalapozott célokat, ötleteket, amelyekkel a vidékfejlesztési intézkedéseket szolgálni szeretnénk. Ezért olyan végrehajtási rendszert célszerű lenne és kellene felépíteni, ami pályázatbarát, ügyfélbarát és egyszerű végrehajtható, így társadalommal partneri viszonyban valósítható meg a stratégia. Azonban ki kell hangsúlyozni, és a Kistérség szereplőinek is tudtára kellene hozni, hogy az ÚMVP-t nem lehet egy egyedülálló és üdvöztető megoldásnak tekinteni. Ez a Program is csak egy nagyon kicsi csepp a tengerben, amihez szükségesek az innovációs stratégiák, a külgazdasági stratégiák, a gazdasági stratégiák, a marketingstratégiák és nem utolsósorban az agrár- és vidékfejlesztési intézkedések együttműködése. A vidékfejlesztési stratégia mindezekhez pedig jól kapcsolódhat. Fontos a szakképzés is, hiszen jó szakemberek nélkül nincs pályázatírás, akik a projektek szükségességét szakszerűen megindokolnák. A kistérségekben a vidékfejlesztéssel kapcsolatos feladatok elvégzését és problémák megoldását különböző szervezeti formák egyaránt elláthatják. A terület- és vidékfejlesztést megcélzó források tulajdonképpen nem tesznek különbséget e formák között, és valószínűleg minden szervezeti formának megvannak az előnyei és a hátrányai. A Kistérség, hátrányos helyzete ellenére is a települések, vagy településeken belüli társulásoknak összefogással még nagyobb eredményeket érhetne el, amely az életszínvonal emelését érhetné el.

Véleményem szerint a vidékfejlesztési intézkedések forrásainak felhasználásában nem az a lényege, hogy a támogatásban részesültek egyszerűen elkölték, hanem befektessék azt: azaz a jövőt alapozzák meg velük, úgy, hogy ez a befektetés a hetedik év végén az ÚMVP-ben egy olyan agrár-élelmiszergazdasági és vidéki struktúra jöjjön létre, ami valóban versenyképes lehet. Ehhez szükséges lenne egy szaktanácsadói rendszer működtetése, amely kistérségi szinten segíti a gazdálkodókat abban, hogy melyik kockába, rublikába mit kell írni, hogyan kell kitölteni a pályázati adatlapokat és abban is segíti őket, hogy együttesen valamilyen perspektívát dolgozzanak ki. Ez a végre- valahára kibontakozó regionális szaktanácsadási központokra, helyi vidékfejlesztési hivatalokra, az átalakuló állami struktúrára épülhet.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A publikáció elkészítését a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0024 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

IRODALOM

- Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (2004–2006)
 Bainé Szabó B. (szerk.) (2005): Vidéki gazdaságok ökonómiája. Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar Vállalatgazdaságtani és Marketing Tanszék. Debrecen. Egyetemi jegyzet. 12–14.
 Font E. (1999): A Vidék gondja globális vagy lokális kérdés? [In: Vidékfejlesztés, vidékpolitika.] Agroinform Kiadó. Budapest. 7–18.

- Horváth Gy. (2001): Regionális támogatások az Európai Unióba. Osiris Kiadó. Budapest.
- Közép-Szabolcsi Többcélú Kistérségi Társulás Területfejlesztési Koncepciója (2009)
- Mohácsy G. (2003): Vidékfejlesztési támogatások az EU csatlakozás után (2004–2006). Gazdálkodás. 9. különszám: 63–71.
- Net1: A bizottság 1999. július 23-i 1750/1999/EK rendelete a vidékfejlesztés részére az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EAGGF) nyújtott támogatásról szóló 1257/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályokról. <http://eur-lex.europa.eu/hu/legis/20100701/chap032010.htm>. letöltve: 2011. 03. 11.
- Nyírségért és Rétközért Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája (2009)
- Tiszatér Leader Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája (2009)
- Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv (2007–2013)
- 1698/2005/EK Tanácsi Rendelet 15. § (1) bekezdése Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapról (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja. L277: 1–40.
- 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet a kedvezményezett térségek besorolásáról. Magyar Közlöny. 156. 1: 11170–11180.